

מסורת הש"ס

א) [תמורה ס: כל הסוגיא], ב) קדושין יא: בכורות סה: ג: מעילה יד: תמורה ס: ערכין טז. א) [תמורה ס:ג], ד) [תמורה ס: ע"ש], ה) לעיל טו, ו) מהר"ם, ז) דף סו:א, ח) י"ל ממתינת, ט) דף ק:א, י) [ע"י רש"ש], יא) ונ"ע מוספות תמורה ס: ד"ה בין למר ט' וע"י תוס' שם ד"ה לא אמרו],

גליון הש"ס

תוס' ד"ה יצא וכו' ואפילו אם התאנה. עיין לעיל דף ג ע"ב תוס' ד"ה ואילו:

מהו למינקט מינייהו ומיכל.

התיר עומר של אשתקד את הזרעים קודם שנזרעו וזרעם קודם העומר ולא השרישו הוו הגידולין אסורין עד שיצא עומר הבא כי קא מיצעי ליה לנקוטי מן הזרעים שבקרקע ומיכל לאחר העומר: ושרינשו **עומר**. שהעומר ממיר את התלושין

חדשים של שנה זו ואת גידולין המחוברין שהשרישו: או **דלמא צטליניהו אגב ארעא**. ובקרקע צעלמא דמו ולא

שייך עומר גצייהו למשריניהו: **נעי ר' אמי אונאה**. הא תנן לה צמתניתין דאין להו לכל הנך דמתני': **ציטול מקח**. יותר משמות: יש לןן או אין להם. מי אמרינן מאל תונו (ויקרא כה) הוא דאימנעט והא לאו בכלל אונאה הוא אלא מקח טעות הוא או דלמא כיון דלאו דבר צבמה הוא ולא אטעייה צדיצוריה כשאר דין אונאה הוא: ר' יונה ור' ירמיה מילתא צאפי נפשייהו אמרי ולאו אדרכי אמי קיימי אלא ר' ^אירמיהו] אקרקעות ורבי ^איונה] אהקדשות אמרי משמיה דר' יוחנן אונאה אין להם ציטול מקח יש להן: מ"ד אהקדשות. אמרה רבי יוחנן: כ"ש. דאקרקעות נמי אמר דכיון דאשמועינן דציטול מקח לאו בכלל אונאה הוא מהיכא אימעיט אי דהקדשות קחשיב ליה מקח טעות אע"ג דליכא טעות כלפי שמיא ואפ"ה אמרינן ציטול מקח כל שכן דלגבי חבריה דאיכא למימר טעה ואדעתא דהכי לא אקנייה כל שכן דהר: **מ"ד אקרקעות**. אמרה: **אכל אהקדשות לא**. דאילו גבי הדיוט אמרינן טעה ואדעתא דהכי לא אקני אכל אהקדש ליכא למימר הכי וכיון דלימניהו דין אונאה טעות נמי לא אמרינן צהו כדשמואל: **מחולל**. כדאמרן דאימנעט מאונאה וטעות נמי ליכא למימר צהו דמאן טעה: **מן הסם**. במסכת תמורה (דף סו:): **אם היה קודש צעל מוס**. רישא דמתני' הכי האומר הרי זו תחת זו או תמורה זו או חליפי זו הרי זו תמורה זו מחוללת עז לו לא אמר כלום שאין קרבן תמים מתחלל ואם היה קודש צעל מוס יאל לחולין וצריך לעשות לו דמים אם אין זו של חולין יפה כשל הקדש מוסיף עליה מעותיו עד

כדי דמי הקדש: **יאל לחולין דבר טורה**. ואפי' אין זו יפה כמותה כדאמר דאמעט מאונאה: **אף צריך לעשות לו דמים דבר טורה**. דגבי הקדשות ערכך כחיבא צבוליהו וקסבר ערכך שווי משמע. ור' יוחנן סבר ערכך כל דמים שיערכוהו משמע ליה אם זול אם יוקר: **והא"ר יונה אהקדשות בו**. לר' יונה קשיא דרבי יוחנן אדרכי יוחנן: **ואיפוך**. אליצא דר' יונה. אצל אליצא דרבי ירמיה לא חיפוך דהא לר' ירמיה אליצא דרבי יוחנן הקדשות אין להם ציטול מקח דמ"ד אקרקעות אכל אהקדשות לא כדשמואל. וה"נ אחא צתמורה" לרבי יונה איפוך וקמיפלגי ר"ל ור' יוחנן מ"ד אין לןן ציטול מקח אית ליה דשמואל דכיון דאימעט מאונאה לא שגא שמות לא שגא יתר משפות דאילו גבי הדיוט אמרינן טעה אצל בהקדש ליכא למימר טעות: **ומר לים ליה דשמואל** קסבר כיון דאיכא יתר משמות לאו דרך מקח הוא וכיון דלגבי מקח לאו מידי הוא גבי חיולול נמי לאו מידי עבד: **שחיללו אין**. דהא אימעט מאונאה לא שגא גדולה ולא שגא קטנה: **לכפחילה לא**. ודבר תורה דערכך שווי משמע: **ומר סבר אפי' לכפחילה**. ערכך כל דהו משמע הלכך לאפקועי איסוריה ואפילו מדרבנן שרי ומינה לאחר זמן ישלם: **לעולם בכדי אונאה**. וקאמר דבר תורה ואפילו

בכדי אונאה צריך לעשות דמים דבר תורה: **ולא סיפוך**. דאי מפכת לןן אונאה דמתני' כרז חסדא דפחות מכדי אונאה חוזר מדא"ר יוחנן אונאה אין לןן ציטול מקח יש לןן מכלל דאונאה אין לןן דקאמר אין מחזירין לןן אונאה הוא. אכל ר"ל כי מומצת ליה ^אממתינתא מוקי לה כרז חסדא: **מאי אין לןן אונאה**. דגבי הקדשות

הזהב פרק רביעי בבא מציעא

גו.

אמר ר"ג הדר א"ר חסא אונאה אין להן ביטול מקח יש להם. משמע דרז נחמן לא פליג ארז חסא רצו וקשה לר"ת דצפ' המקבץ (לקמן דף קת. ושם) אמרינן זבן צר' ושוה ק' סבור מינה כו' אמר רז נחמן אין אונאה לקרקעות אלמא אפי' ציטול מקח אין להם ומירין ר"ת דאין אונאה עד פלגא אצל מפלגא ואילך מיקרי ציטול מקח ויש להם ואמי שפיר הא דתנן (לעיל דף נו:): רבי יהודה אומר אף המוכר צהמה ומרגלית אין להם אונאה ומפרש בגמרא עד כדי דמיהם מדקאמר אף משמע דקרקעות נמי אית להו האי שיעורא וצפרק אלמנה זנוית (כמונות דף טז:): תנן שום הדיינין שפחתו שמות או הוסיפו שמות מכרם צטל רשצ"ג אומר מכרם קיים ומפרש הסמ"ט דמכרם קיים עד פלגא: **יצא צחוצין בו'**. למ"ד צריך לעשות לו דמים מדצריהם יאל לחולין הכל אצל מדרבנן צריך לשלם להקדש אונאתו ולמ"ד צריך לעשות לו דמים דבר מורה דיש להקדש ציטול מקח יאל לחולין כנגד המעות שנתן והשאר יתחלל צדמים שישלם וקמ"ל דלא אמרינן כיון שיש להקדש ציטול מקח יצטול הפדיון ולא יאל לחולין כלל כמו צהדיט דהמקח צטל והיינו טעמו משום צהדיטו המאנה חוזר משום שאינו רוצה להחזיר האונאה ^אאפילו אם המתאנה פטורה מלהחזיר מ"מ שניהם חוזרים כיון שהמתאנה היה יכול לצא לידו הפסד אם לא ירגיש ויחזור בכדי שיראה אצל הקדש המתאנה אינו יכול לצא לידו הפסד כשידע המחלל שאינה הקדש לא יוכל ליהנות עד שיוסיף על דמיו כדי שווי וע"כ צריך להוסיף ולא יוכל לחזור דאפי' מתחייב להקדש צטעות מפסיד כדאמרינן גיש נוחלין (ב"ב דף קג: ושם ד"ה ולא) לא תשימינה את דאמירתו לגצוה כחסירתו להדיטו כ"ש כאן שיתחייב להוסיף אע"פ שטעה והיה סבור שיתחלל צכך כל ההקדש ולא יצטרך להוסיף כי מ"מ נתרצה לשוה צשוה ולא נתכוון מסתמא לאנות ההקדש ואינו יכול לחזור ולכך אין שניהם חוזרים: **והאמר רבי יונה אהקדשות**. ציטול מקח יש להם ולא היה יכול לתרן דציטול מקח יש להם מדרבנן דאם כן מאי

איכא בין אונאה דהקדש לציטול מקח דבאונאה נמי צריך להוסיף דמים מדרבנן מדפריך אי באונאה צהא לימא ר"ל דבר מורה אצל לרבי יוחנן דאמר מדצריהם אחי ליה שפיר ולעיל נמי אמר יד הקדש על העלוונה אפילו באונאה ועוד אי ציטול מקח דקאמר ר' יונה מדצריהם א"כ נצטרך לומר דלמ"ד אין להם ציטול מקח היינו אפילו מדרבנן א"צ להשלים דמים וצהדיא קתני דצריך לעשות לו דמים ולעיל"י יד הקדש על העלוונה: **ומר סבר אפי' צבתחיצה**. מימה דצפ' המקדיש שדהו (ערכין דף כט.) אומר כי אמר שמואל שחללו לכתחילה מי אמר וצפ"ק דסנהדרין (דף יד:) אמר דצשומת הקדש צעינן ט' וכהן ולעולם הבעלים קודמין שמוסיפין חומש אלמא מחזירין אחר ריוח הקדש וי"ל דה"פ שחללו אין שנכתוו לחללו פחות מדמיו שדבר זה אסור לעשות ואין צריך להשלים אלא מדרבנן אצל לכתחילה שעשה דבר שמומר שנתכוון לחללו שוה צשוה וטעה וגמלא שהקדש שוה ויתר ישלים מן התורה ומר סבר אפילו לכתחילה לא ישלים אלא מדרבנן אף על פי שנכתוו שוה צשוה אצל צמויד לכ"ע אסור לאנות ההקדש ס':

דאפילו

אחא אונאה צריך לעשות דמים דבר תורה: **ולא סיפוך**. דאי מפכת לןן אונאה דמתני' כרז חסדא דפחות מכדי אונאה חוזר מדא"ר יוחנן אונאה אין לןן ציטול מקח יש לןן מכלל דאונאה אין לןן דקאמר אין מחזירין לןן אונאה הוא. אכל ר"ל כי מומצת ליה ^אממתינתא מוקי לה כרז חסדא: **מאי אין לןן אונאה**. דגבי הקדשות

דאפילו

עין מושפט נר מצוה

קבא א מיי פ"ג מהל' מסירה הל' ח סגמ לאון קע טוש"ע ח"מ סי' כח סעיף כט וע"ש גמ"מ:
קבא ב מיי פ"ח מהל' ערכין הלכה ח ורז
אלפס ע"ז פ"א דף שלג.):
קבא ג מיי פ"ב מהל' תמורה הל' א ב:

מוסף רש"י

מהו למינקט. לנקוט מהן קודם השרשתן (מנחות סט.) ושריניהו עומר. דהא דלמקו ואם לאו אסורין עד שצא עומר הבא, בגידולין מיירי, או דלמא צטליניהו אגב ארעא ובי לקוט להו כגידולין דמו (שם), שחיללו על שוה פריטה מחולל. דאין אונאה להקדש, דכמיז איש את אחיו, ואשמועינן שמואל דכי היכי דאימעט מאונאה אימעט נמי מציטול מקח (קידושין יא:). וצריך לעשות לו דמים, שזהא אותה של חולין שזה כחותה של הקדש שהוא מחלל עליה ולא יתאנה ההקדש. (תמורה כו:). יצא לחולין דבר תורה. דלמרינן צפרק המנחות והנסכים (כא). ואם כל צהמה טמאה נבעלי מומין שנפדו הכתוב מדבר (שם כו:). מדבריהם. דמה"ת אין אונאה להקדש דכמיז אל תונו איש את אחיו, ולא הקדש (שם). לעשות לו דמים מן התורה. רב חסדא מפרש לה לקמן (שם). בבדי אונאה. דלא נתאנה אלא שמות (שם). ביטול מקח. שנתאנה יומר משמות (שם). ביטול מקח יש להם. שאם נתאנה יותר משמות חזר לר' יונה, קשיא דר' יוחנן אדר' יוחנן (שם כו:). ואיפוך ב"ר יוחנן אמר צריך לעשות דמים דבר מורה ור"ל אמר מדצריהם (שם). דבולי עלמא אית להו דשמואל. ואי דקמכוון לחוליו דאי מתחיל, כלומר אם היה דעמנו לאנות ההקדש לחלל דמים ודאי מתחללין, אצל להיב אמר ר"ל צריך לעשות דמים דבר מורה משום דאינה לא מיכוון לחללו דמים פחותין אלא סבור שיהי החולין שוין את דמי ההקדש, ור' יוחנן סבר צכך מתכוין לחללו (שם). בבדי אונאה. דלא נתאנה אלא שמות (שם). ולא חיפוך. להא דר' יוחנן ור"ל ואונאה קיימי וצבטול מקח לא איירו דקא' קשיא לך לר"ל ממתי' דאלו דברים, לא קשיא, דהייחא מתרין לה ר"ל דברז חסדא, דאפילו פחות משמות חוזר, וה"ק קרא איש את אחיו הוא דבשיעור שמות משלם פחות משמות לא משלם, הא הקדש אפילו פחות מכדי אונאה חוזר, והיינו דבר מורה דקאמר ר"ל לעיל, ור' יוחנן מוקי ליה כמשעוטיה, אצל צציטול מקח לא איירי כלל ר' יוחנן ולא מיקשי לא לר' יונה ולא לר' ירמיה (שם).